

te registrom tipova i motiva. Uz to je priložen popis literature i geografska karta Sri Lanke.

Vilko ENDSTRASSER

Izvorna tibetska religija prije dolaska buddhizma poznata pod imenom *bon* dio je tradicije koju Tibetanci baštine zajedno s turkijskim narodima i Mongolima, a njezini sastavni elementi uglavnom su animističkog i šamanističkog porijekla. *Bon* predaje ispunjene su nizom kozmogonijskih priča (br. 1-4). "Na početku bijaše prvobitno Ništa, Praznina", tako počinje starotibetska

kozmogonija preuzeta iz jednog starog, svetog *bon* teksta koji prenosi mitsku pripovijest o nastanku svijeta združenu s genealogijom čovjekovog nastanka vezanog uz silazak božanskog sina na zemlju, što je raširen motiv među istočnoazijskim narodima (npr. Tangun u Koreji). U samom početku nastanka svijeta spominju se elementi svjetla i mraka koji nesumnjivo dolaze u *bon* posredstvom iranskih utjecaja. Zanimljivo je spomenuti kako u kozmogoniji susrećemo i buddhističke motive, kao npr. 18 tjelesnih znakova rTing-khritschen bar-lha kojega se kao ukras na glavi spominje zlatna stupa mTschorten. Prisutnost buddhističkih motiva u tekstovima *bon-po* objašnjava se činjenicom da tek u 8. st. prema buddhističkom uzoru *bon* pisci počinju zapisivati vlastitu književnost što je omogućilo i prodor buddhističkog svjetonazora u predaje. Ipak, djela se mogu smatrati autentičnima i gotovo da se ne razlikuju od najstarijih originala iskopanih u kineskom Turkestanu.

Duhovni svijet prebuddhističkog Tibeta otvara nam se i posredstvom čarobnjačkih priča (br. 11, 31, 37) te priča o životinjama (br. 9, 13-18) iako pod brojevima 14-16 koje je sakupio kapetan O'Connor, prisutne životinje kao što su šakal, tigar i slon upućuju na njihovo indijsko porijeklo: epske priče iz ciklusa *Ge-sar* prevedene su ovdje pod br. 5 i 6 a njihov je junak poznat diljem Tibeta i izvan njega u mnogim književnim i usmenim recenzijama.

Spoj tibetskog i buddhističkog predodžbenog svijeta susrećemo u priči br. 2 gdje se porijeklo Tibetanaca izvodi iz, u majmuna inkarniranog, bodhisattve Avalokitešvare. Iako ta identifikacija može biti sekundarna, postoji mogućnost da je majmun jednom bio tibetska totemska životinja. Bodhisattva Avalokitešvara i danas se smatra vrhovnim zaštitnikom Tibeta a utjelovljuje se u osobi Dalai Lame.

Osim izvorno tibetskih priča (br. 1-21), ostale objavljene u ovoj knjizi prevedene su s indijskih jezika i iako su našle svoje mjesto u tibetskom buddhističkom kanonu, one pripadaju indijskoj književnosti i dragocjene su nam upravo stoga što je njihov indijski predložak izgubljen.

Knjiga sadrži opširan deskriptivan pogovor o objavljenim pričama a u prilogu su uz opaske navedeni izvori i popis literature.

Snježana ZORIĆ

Za razliku od većine zbirki publiciranih u nadasve vrijednoj ediciji *Märchen der Weltliteratur* a nastalih kao rezultat terenskog rada i bilježenja usmenih predaja pojedinih naroda, buddhističke su priče izbor iz *jataka*, "priča o Buddhinim rođenjima", kanoniziranih u ceylonskoj predaji na jeziku *pali*, buddhističke škole *vibhajyavada*. Prvobitno te priče nisu predstavljale korpus danas poznat pod imenom *jataka*, one, naime, nisu

Buddhistische Märchen, aus dem alten Indien, ausgewählt und übertragen von Else Lüders, Nachwort von Heinrich Lüders, Eugen Diederichs Verlag GmbH & Co. KG., Köln 1985, 407 str. (Die Märchen der Weltliteratur)